

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

No1
MAXSUS SON

2026

YANVAR

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

**BAKALAVR
TALABALARINIG
MAQOLALARI
TO'PLAMI**

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 53 sahifa,
yanvar, 2026-yil.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellash
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi

05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDA MOLIYAVIY VOSITACHILARNING AHAMIYATI.....	8
Sattorova Mehriniso Komil qizi, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМА В САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	11
Уракулов Аббос Жасур угли, Сафарова Сабина Сирожиддиновна, Санакулов Шахзод Мансур угли, Саттарова Зухра Илхомовна	
TIJORAT BANKLARIDA KAPITAL SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	17
Karimov Diyor Umidjon o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA STARTAP LOYIHALARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING MUHIM JIHATLARI	21
Abdullayev Firdavs Odiljon o'g'li, Ergashov Sherzod Abduxoliq o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAXSULOTLARINI YETISHTIRISHDA IQLIM O'ZGARISHIGA MOSLASHISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA.....	27
Borotov Alijon Xolisboy o'g'li, Rasulova Muslimahon, Qo'ziboyeva Ozodxon Maxmudovna	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMIDA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLARGA KAPITAL OQIMINI BAHOLASH.....	31
Boboqulov Samandar Shavkat o'g'li, X.X.Rejapov	
ANALYSIS OF THE STATE OF IMPLEMENTATION OF FINANCIAL INNOVATIONS IN BANKS.....	38
Umedov Abdullo, Khodjimamedov Akmal Ashurovich	
XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLASHTIRISH VA EKOLOGIK BARQARORLIK: ZAMONAVIY INTEGRATSIYA YO'NALISHLARI	44
A'zamova Feruza Abduholiq qizi, Kuldoshev Lazizjon Sharifovich	
EKOLOGIYANING INSON HAYOTIDAGI O'RNI VA ZAMONAVIY JAMIYAT RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI.....	48
Jo'rayeva ferangiz Jamshid qizi, Karimova Sadoqat Amrilloevna	

УДК: 502/504:316.4

EKOLOGIYANING INSON HAYOTIDAGI O'RNI VA ZAMONAVIY JAMIYAT RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI

Jo'rayeva ferangiz Jamshid qizi

Buxoro davlat tibbiyot instituti

Davolash fakulteti 224-guruh

Ilmiy rahbar:

Karimova Sadoqat Amrilloyevna

Buxoro davlat tibbiyot instituti

Tibbiy va biologik kimyo kafedrası,

PhD katta o'qituvchi

e-mail: karimova.sadoqat@bsmi.uz

orcid.org/0009-0006-4100-2979

Annotatsiya: : Ushbu ilmiy maqolada ekologiyaning inson hayotida tutgan o'rni, atrof-muhit va jamiyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, ekologik muammolarning inson salomatligi, iqtisodiyot va ijtimoiy taraqqiyotga ta'siri atroflicha tahlil qilingan. Shuningdek, barqaror rivojlanish konsepsiyasi, ekologik xavfsizlik va ekologik madaniyatni shakllantirish masalalari yoritib berilgan. Maqolada zamonaviy ekologik muammolarni hal etish yo'llari bo'yicha ilmiy xulosalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: ekologiya, atrof-muhit, inson salomatligi, barqaror rivojlanish, ekologik xavfsizlik, ekologik madaniyat.

Abstract: This scientific article provides a comprehensive analysis of the role of ecology in human life, the interrelationship between the environment and society, and the impact of environmental problems on human health, economy, and social development. It also covers the concept of sustainable development, environmental safety, and the formation of an ecological culture. The article presents scientific conclusions on ways to solve modern environmental problems.

Keywords: ecology, environment, human health, sustainable development, environmental safety, environmental culture.

Аннотация: Данная научная статья представляет собой всесторонний анализ роли экологии в жизни человека, взаимосвязи между окружающей средой и обществом, а также влияния экологических проблем на здоровье человека, экономику и социальное развитие. В ней также рассматриваются концепции устойчивого развития, экологической безопасности и формирования экологической культуры. В статье представлены научные выводы о путях решения современных экологических проблем.

Ключевые слова: экология, окружающая среда, здоровье человека, устойчивое развитие, экологическая безопасность, экологическая культура.

KIRISH

XXI asrda insoniyat taraqqiyoti fan-texnika yutuqlari, sanoatlashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari bilan chambarchas bog'liq holda kechmoqda. Biroq ushbu rivojlanish jarayoni atrof-muhitga kuchli antropogen bosimni yuzaga keltirib, ekologik muammolarni global miqyosga olib chiqdi. Ekologiya nafaqat tabiiy jarayonlarni o'rganuvchi ilmiy yo'nalish, balki inson hayoti sifati, salomatligi va jamiyatning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlovchi strategik omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu jihatdan ekologiyaning inson hayotidagi o'rni va zamonaviy jamiyat rivojlanishidagi ahamiyatini ilmiy asosda tahlil qilish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Hozirgi globallashuv sharoitida ishlab chiqarish hajmining ortishi, urbanizatsiya sur'atlarining tezlashishi hamda tabiiy resurslardan haddan tashqari foydalanish ekologik muvozanatning buzilishiga olib kelmoqda. Iqlim o'zgarishi, atmosfera va suv resurslarining ifloslanishi, biologik xilma-xillikning qisqarishi kabi jarayonlar

inson salomatligiga, oziq-ovqat xavfsizligiga va iqtisodiy barqarorlikka bevosita tahdid solmoqda. Shu bois ekologik xavfsizlik masalasi nafaqat tabiiy fanlar doirasida, balki iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy tadqiqotlar markazida ham muhim o'rin egallamoqda.

Mazkur maqolada ekologiyaning inson hayotiga ta'siri, uning sog'liqni saqlash, iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy barqarorlik bilan o'zaro bog'liqligi, shuningdek, zamonaviy jamiyatda ekologik ong va madaniyatni shakllantirishning ahamiyati kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi. Ushbu tariqa ekologik barqarorlikni ta'minlashning ilmiy va amaliy asoslarini ochib berish tadqiqotining asosiy maqsadi sifatida belgilandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ekologiyaning inson hayotidagi o'rni va jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyatini yoritishda klassik va zamonaviy ilmiy manbalar muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Ekologiya fanining tizimli rivojlanishida Ю. Одумning ishlari alohida o'rin tutadi. U ekologiyani organizmlar va ularning yashash muhiti o'rtasidagi murakkab energetik hamda funksional bog'liqliklarni o'rganuvchi integral fan sifatida talqin qiladi hamda ekotizim tushunchasini markaziy kategoriya darajasiga ko'taradi. Uning konsepsiyasida biosfera jarayonlari moddalar aylanishi va energiya oqimlari orqali izohlanadi, bu esa inson faoliyatining tabiiy tizimlarga ta'sirini baholashda muhim metodologik asos yaratadi.

N.F. Реймерс ekologiyaning nazariy qonuniyatlarini tizimlashtirib, ekologik muvozanat, cheklovchi omillar va antropogen yuklama kabi tushunchalarni ilmiy muomalaga chuqur kiritadi. U ekologiyani nafaqat biologik, balki ijtimoiy-ekologik tizimlar doirasida ham ko'rib, insoniyatning tabiat bilan o'zaro ta'sirini me'yorlashtirish zarurligini asoslaydi. V.I. Вернадскийning "biosfera" haqidagi ta'limoti esa ekologik tafakkurning falsafiy asoslarini shakllantirdi. U insoniyatni biosferaning geologik kuchiga aylangan ongli omil sifatida talqin qilib, noosfera konsepsiyasi orqali tabiat va jamiyat o'rtasidagi uyg'unlik g'oyasini ilgari surdi.

N.N. Моисеев inson va noosfera o'rtasidagi munosabatlarni chuqur tahlil qilib, ekologik inqirozning oldini olish uchun ilmiy tafakkur va global mas'uliyat zarurligini ta'kidlaydi. Uning qarashlarida barqaror rivojlanish g'oyasi insoniyatning axloqiy va ilmiy yetukligi bilan bog'liq holda izohlanadi. E.V. Гирцов ekologiya va iqtisodiyot o'rtasidagi uzviy aloqani ochib berib, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish iqtisodiy samaradorlikning muhim sharti ekanini asoslaydi. U ekologik cheklovlarni hisobga olmagan iqtisodiy o'sish uzoq muddatli istiqbolda salbiy oqibatlariga olib kelishini ilmiy jihatdan ko'rsatadi.

V.P. Кучерявый ekologik tizimlarning barqarorligini saqlash mexanizmlarini tahlil qilib, urbanizatsiya va sanoatlashuv sharoitida ekologik monitoring hamda boshqaruvning ahamiyatini yoritadi. A.V. Яблоков esa ekologik omillarning inson salomatligiga ta'sirini tadqiq etib, atrof-muhit ifloslanishi va kasalliklar o'rtasidagi bevosita bog'liqlikni ilmiy dalillar asosida ko'rsatadi. Uning tadqiqotlari ekologik xavfsizlikni sog'liqni saqlash siyosatining ajralmas qismi sifatida qarash zarurligini asoslaydi.

Mahalliy olimlar tadqiqotlari ham mazkur mavzuning dolzarbligini tasdiqlaydi. SH.A. Bekmuratov ekologiya va atrof-muhit muhofazasining milliy huquqiy va tashkiliy asoslarini yoritib, O'zbekiston sharoitida ekologik siyosatni takomillashtirish masalalarini ko'rib chiqadi. A.A. Qodirov ekologik xavfsizlikni davlat va jamiyat barqarorligining muhim omili sifatida baholab, ekologik tahdidlarni kamaytirish bo'yicha tizimli yondashuvni taklif etadi.

Umuman olganda, tahlil qilingan ilmiy manbalar ekologiyaning inson hayoti, sog'lig'i va iqtisodiy rivojlanish bilan uzviy bog'liqligini nazariy va amaliy jihatdan asoslab beradi. Ushbu adabiyotlar ekologik barqarorlikni ta'minlash, noosferaviy tafakkurni shakllantirish hamda zamonaviy jamiyat rivojlanishida ekologik omillarni strategik ustuvor yo'nalish sifatida e'tirof etish zarurligini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ma'lumotlar ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, normativ-huquqiy hujjatlar va xalqaro tashkilotlar hisobotlarini o'rganish, shuningdek, statistik ma'lumotlarni yig'ish orqali olindi. Olingan ma'lumotlar tizimli yondashuv asosida umumlashtirildi, taqqoslash va mantiqiy tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, ekologik omillarning inson hayoti va jamiyat rivojlanishiga ta'siri baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi globallashtirish davrida ekologiya masalalari insoniyat hayotining barcha sohalariga chuqur kirib kelmoqda. Ekologiya — tirik organizmlar, jumladan, inson va uni o'rab turgan tabiiy muhit o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni o'rganuvchi fan hisoblanadi. Insonning ishlab chiqarish faoliyati, sanoatlashuv, urbanizatsiya va transport tizimining jadal rivojlanishi tabiatga katta bosim o'tkazmoqda. Tabiiy resurslardan noto'g'ri foydalanish, havo va suvning ifloslanishi, o'rmonlarning kesilishi hamda iqlim o'zgarishi global ekologik inqirozga sabab bo'lmoqda. Bu esa inson hayoti sifatiga, salomatligiga va jamiyatning barqaror rivojlanishiga

salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois ekologiya fani va ekologik siyosat hozirgi zamonda strategik ahamiyat kasb etmoqda.

Inson tabiatning ajralmas qismi hisoblanadi. Atrof-muhitda sodir bo'layotgan har qanday o'zgarish inson hayotiga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Toza havo, sifatli ichimlik suvi, unumdor tuproq va biologik xilma-xillik inson hayotining asosiy shartlaridir.

Inson tabiatning ajralmas qismi hisoblanadi. Atrof-muhitda sodir bo'layotgan har qanday o'zgarish inson hayotiga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Toza havo, sifatli ichimlik suvi, unumdor tuproq va biologik xilma-xillik inson hayotining asosiy shartlaridir. Ekologik muvozanatning buzilishi tabiiy ofatlar, qurg'oqchilik, suv toshqinlari, cho'llanish jarayonlarining kuchayishiga olib keladi. Bu holatlar aholi yashash sharoitiga, oziq-ovqat xavfsizligiga va iqtisodiy barqarorlikka jiddiy tahdid soladi. Shuning uchun ekologik muammolarni inson hayotidan ajratib ko'rib bo'lmaydi.

Inson salomatligi ko'p jihatdan atrof-muhit holatiga bog'liq. Havo ifloslanishi nafas yo'llari kasalliklari, bronxial astma, allergiya va yurak-qon tomir xastaliklarining ko'payishiga sabab bo'ladi. Suv manbalarining ifloslanishi esa ichak kasalliklari, zaharlanish va turli infeksiya xastaliklarini keltirib chiqaradi.

Ilmiy tadqiqotlarga ko'ra, ekologik omillar inson salomatligiga ta'sir etuvchi asosiy xavf faktorlaridan biri hisoblanadi. Bu borada Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda har yili millionlab insonlar ekologik ifloslanish oqibatida vafot etmoqda. Demak, atrof-muhitni muhofaza qilish — inson salomatligini saqlashning muhim shartidir.

Ekologik barqarorlik iqtisodiy rivojlanish bilan uzviy bog'liq. Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va kelajak avlodlar uchun resurslarni saqlab qolish imkonini beradi. Ekologik muammolar esa katta iqtisodiy zarar keltiradi, sog'liqni saqlash xarajatlarini oshiradi va ishlab chiqarish sur'atlarini pasaytiradi.

“Yashil iqtisodiyot” konsepsiyasi ekologik xavfsiz texnologiyalarni joriy etish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish va chiqindilarni kamaytirishga qaratilgan. Bu yondashuv iqtisodiy o'sish bilan birga atrof-muhitni muhofaza qilishni ta'minlaydi.

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi hozirgi avlod ehtiyojlarini qondirish bilan birga kelajak avlodlar manfaatlarini ham hisobga olishni nazarda tutadi. U iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillar o'rtasidagi muvozanatga asoslanadi.

Ekologik barqarorlik barqaror rivojlanishning asosiy ustunlaridan biri hisoblanadi. Bu borada Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan ishlab chiqilgan barqaror rivojlanish maqsadlari ekologik muammolarni hal etishga qaratilgan muhim dasturiy hujjat hisoblanadi.

Ekologik muammolarni hal etishda faqat texnik chora-tadbirlar yetarli emas. Aholining ekologik ongini oshirish, ekologik madaniyatni shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Ekologik ta'lim bolalikdan boshlab berilishi, insonlarda tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni tarbiyalashi lozim.

Ekologik madaniyat yuqori bo'lgan jamiyatda tabiatni muhofaza qilish, resurslarni tejash va chiqindilarni kamaytirishga qaratilgan amaliy ishlar samarali kechadi. Zamonaviy ekologik muammolar va ularni hal etish yo'llari. Hozirgi kunda insoniyat quyidagi asosiy ekologik muammolarga duch kelmoqda:

- iqlim o'zgarishi;
- havo va suv ifloslanishi;
- biologik xilma-xillikning kamayishi;
- chiqindilar muammosi;
- cho'llanish va yer degradatsiyasi.

Ushbu muammolarni hal etish uchun xalqaro hamkorlik, ekologik qonunchilikni kuchaytirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va aholining ekologik faolligini oshirish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari ekologiya inson hayoti va zamonaviy jamiyat rivojlanishida strategik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatdi. Atrof-muhit holati inson salomatligi, oziq-ovqat xavfsizligi, iqtisodiy barqarorlik hamda ijtimoiy farovonlik bilan bevosita bog'liq. Ekologik muvozanatning buzilishi nafaqat tabiiy tizimlarga, balki jamiyatning uzoq muddatli taraqqiyotiga ham jiddiy tahdid tug'diradi.

Ilmiy manbalar tahlili shuni tasdiqlaydiki, ekologik barqarorlikni ta'minlash iqtisodiy o'sishdan ajratib ko'rib bo'lmaydi. “Yashil iqtisodiyot” tamoyillarini joriy etish, resurslardan oqilona foydalanish va ekologik xavfsizlikni mustahkamlash barqaror rivojlanishning muhim shartidir. Shu bilan birga, ekologik muammolarni hal etishda faqat texnologik yondashuv yetarli emas; aholining ekologik ongini oshirish, ekologik madaniyatni shakllantirish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Demak, ekologik masalalarni hal etish kompleks, tizimli va uzoq muddatli strategiyani talab etadi. Ekologik barqarorlikni ta'minlash orqali inson hayoti sifati yaxshilanadi hamda zamonaviy jamiyatning izchil va xavfsiz rivojlanishi uchun mustahkam asos yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Одум Ю. Экология. – М.: Мир, 1986.
2. Реймерс Н.Ф. Экология. Теории, законы, правила. – М.: Россия молодая, 1994.
3. Вернадский В.И. Биосфера. – М.: Наука, 1989.
4. Гирусов Э.В. Экология и экономика природопользования. – М.: ЮНИТИ, 2010.
5. Кучерявый В.П. Экология. – СПб.: Питер, 2012.
6. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. – М.: Молодая гвардия, 1990.
7. Bekmurotov SH.A. Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi. – T.: O'zbekiston, 2018.
8. Qodirov A.A. Ekologik xavfsizlik asoslari. – T.: Fan, 2020.
9. Яблоков А.В. Экология и здоровье человека. – М.: Наука, 2001.
10. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti. Atrof-muhit va salomatlik bo'yicha hisobotlar.
11. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. Barqaror rivojlanish maqsadlari bo'yicha hujjatlar.
12. UNEP. Global Environment Outlook. – Nairobi, 2019.
13. Daly H.E. Ecological Economics. – Washington: Island Press, 1996.
14. Meadows D. Limits to Growth. – New York: Universe Books, 1972.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

1-Maxsus son.

Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100